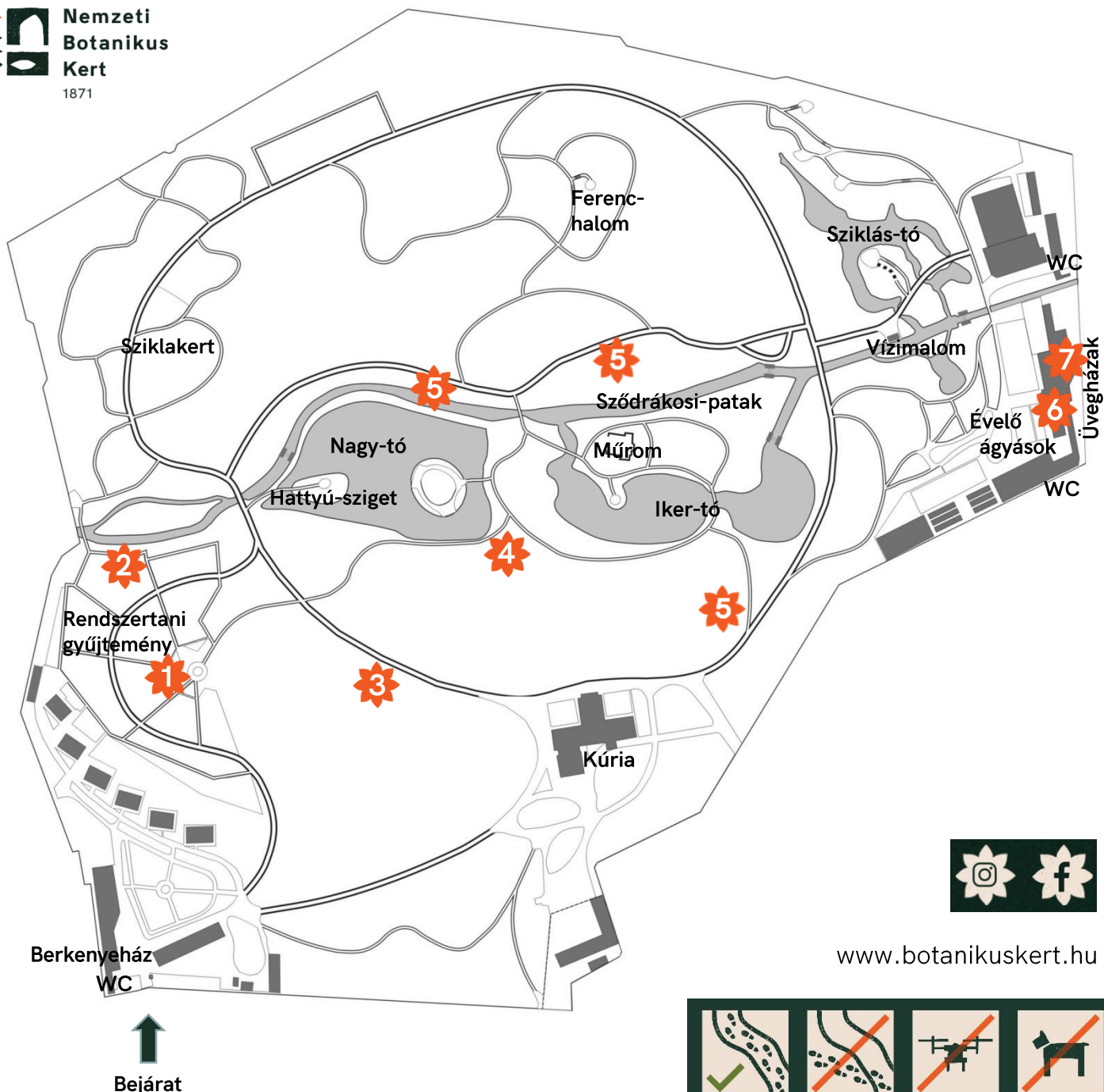

A hónap érdekességei

Nemzeti Botanikus Kert
Vácrátót

www.botanikuskert.hu

Királybegónia (*Begonia rex*)

 Térképes útmutatónk abban segít, hogy az aktuálisan virágzó fajok, vagy más időszakban látnivalók közül néhányat könnyedén megtaláljon Kertünkben.

Köszönjük, hogy az utakon maradnak!

Böjtmás hava. Kertünkben a madarak napról-napra hangosabban szóló, szívderítő, kikeleti éneke és a sáfrányokkal kezdődő virágpompa jelzi, itt a tavasz! Az idei télen pihentek a hólapátok, alig volt hótakaró a kertben, a létfontosságú csapadékot csak enyhe havazás és néhány kisebb eső adta. Kemény fagyok sem tizedelték a kertet, így a téli növényvesztesség is kisebbnek várható. A rendkívüli időjárás, az enyhe tél végén jött kisebb hideghullám nem tévesztette meg a cserjék és fák többségét. Kihajtásuk, virágzásuk ugyanis nem annyira a hőmérséklethez, mint a fényhez, vagyis a napok hosszúságához igazodik.

1 A Rendszertani gyűjtemény domboldalát sáfrányok tarka tömege díszíti, mely különösen napsütésben pompás látványt nyújt, vidáman színesítve a még alvó rendszertani kertet. Három faj, a vad alakjában sárga virágú **korai sáfrány** (*Crocus chrysanthus*), a **sárgatorkú sáfrány** (*Crocus sieberi*), és a magasabb, élénk bíborszínű **illír sáfrány** (*Crocus tommasinianus*) fajtái kerültek a földbe, vegyes kiültetésben. Ezek dél- délkelet-európai fajok, mindnyájan jó vízelvezetésű, sovány vagy közepesen termékeny talajt és tűző napot igényelnek.

2 A Rendszertani gyűjtemény szélső, eldugott kis ágyásában most nyílnak a hangák. Az erikafélék (*Ericaceae*) családjába tartozó télálló cserjék, a rododendronok, azáleák, fajdbogyók, áfonyák az üde, páras éghajlatot és a savanyú talajt kedvelik, ezért olyan divatosak pl. Angliában, ahol az úgynevezett hangakertek szinte kizárólag alacsonyabb erikafélék szőnyegszerű bokraival vannak beültetve. Kertünkben azonban nem érzik jól magukat, kivéve a **hússzínű hangát** (*Erica carnea*) és hibridjét (*E. x darleyensis*), mely mésztűrő növény. Alacsony, kúszó szárú, terpedt ágú cserje, túszerű levelei négyes örvökben állnak. Kora tavasszal nyílik, s a ráhulló hó sem károsítja látványos fűrtvirágzatba tömörülő apró virágait. Európa hegyvidékein, különösen mészke vonulatokon fordul elő, 2700 m magasságig, fenyvesek aljnövényzetében és sziklás, havasi gyepekben.

3 Az **illatos lonc** (*Lonicera fragrantissima*) nem éppen feltűnő szépségű növény, de korai virágzása és rendkívüli illata mindezt feledteti. A téli időjárástól függően lombhullató vagy részben örökzöld cserje. Párosával álló, kétajkú krémfehér, nagyon erőteljes, kellemes illatú virágai lombfakadás előtt, februárban, márciusban, enyhe teleken még korábban nyílnak. Késő tavasszal beérő, borsó nagyságú, fakó piros, lédús termése, közös kocsányon, aljuknál párosával összenőtt un. ikerbogyó. Kelet-Kínából származó cserje. Bármilyen jó vízgazdálkodású kerti talajban, napon vagy félárnyékban jól érzi magát.

4 A Nagy-tó partján futó út mellett jókora **vérmogyoró** (*Corylus maxima 'Purpurea'*) bontogatja barkáit. Fiatal hajtásai szürkék, mirigyszőrösek. Nagy (14 cm) szíves vállú, kerekded levelei néha enyhén karéjosak, felső részükön kétszeresen fűrészes szélűek. Makktermését körülölelő, karéjos fogas csúcsú kupacslevelek a termés fölött palackszerűen összeszűkülnek. Alapfaja erről kapta nevét is: csöves mogyoró. Olajtartalmú magja rokonához, a közönséges mogyoróhoz hasonlóan ehető. Délkelet-Európától Kis-Ázsián át egészen a Kaukázusig honos, fényigényes cserje. Legismertebb fajtáját, a vöröslő barkájú, levelű és termésű *'Purpurea'*-t (emellett állunk), gyakran ültetik kertekben és parkokban.

5 A kerten átfutó Szódrákosi-patakot kísérő keményfa-ligeterdő üde talaján, a lombfakadás előtt, mikor még nem borul mélyárnyékba a gypsint, geofiton növények (melyek földbeni raktározó szervvel, hagymával, gumóval vészeli át a telet) szép lassan a hónap végére tarka szőnyeget varázsolnak az öreg bükkök, kőrisek, gyertyánok, égerek alá. Elsőként a **hóvirágok** (*Galanthus spp.*), és a **tőzikék** (*Leucojum spp.*) nyílnak, valamint az út szélén messzire liluló **kárpáti sáfrány** (*Crocus heuffelianus*). Kárpáti bennszülött növény, de két belső magyarországi termőhelyen is él, Beregben és Bakonyalján, gyertyános-tölgyes és ligeterdő tisztásán. Mögötte halványabb kék színben tündöklő a **csillagvirág** (*Scilla bifolia*), mely igen változékony faj, több alfaját különítik el a botanikusok. Üde erdők ritka növénye, elsősorban szinte az egész országban előfordul.

Őket követik majd a boglárkafélék családjába tartozó aransárga virágú **bogláros szellőrózsa** (*Anemone ranunculoides*), a hasonló, de fehér **berki szellőrózsa** (*A. nemorosa*) és a fák alatt nagy tömegben megjelenő, rózsaszín és a lila minden árnyalatában ragyogó **ujjas** és **odvas keltikék** (*Corydalis solida* és *C. cava*) és a **pettyeggett tüdőfű** (*Pulmonaria officinalis*). Természetesen „vadvirágaink” kerti növényeinkhez hasonlóan teljes VÉDETTSÉGET élveznek, ezért csak távolról gyönyörködünk bennük és vigyázzunk rájuk!

6 Az üvegházakban élő növényeknek más életritmusuk van, nem a mi évszakváltásunkat követik, télen is sok virágzó növényben gyönyörködhetünk. Most kezdik virágzásukat a **begóniák** (*Begonia spp.*), a botanika közel 900 fajukat ismeri. Egyivarú termős és porzós virágaik laza, bogas virágzatba tömörülnek. Levelük jellegzetesen aszimmetrikus vállú. Rendkívüli változatos, kisebb-nagyobb, ép és szeldelt levelűek, haragos zöldék, bíborvörösek és sárgával, fehérrel, rózsaszínnel tarkázottak, pettyesek, párdüfoltosak és tigriscsíkosak, élénkpíros vagy fémesen csillogó fonákúak, sima és hólyagos felszínűek, szőrösek, pikkelyesek, kidomborodó erezetűek. E parádés sokféleség részben a természet évezredes, részben a növény-nemesítők keze munkájának sokéves eredménye.

7 Az orchideák rendkívüli formagazdagsága miatt a legnépszerűbb dísnövények. Közel 25 000 fajukat tartják nyilván, nem is szólva arról a sok 10 000 hibridről, amit keresztezésekkel sikerült az „orchidealáz” kezdete óta előállítani. A papucsorchideák közé tartozó délkelet-ázsiai **vénuszpapucskok** (*Paphiopedilum*) azzal tűnnek ki a trópusi fajok közül, hogy nem a fák ágain megtelepedő ún. epifiták, hanem többnyire a dús avarban élő talajlakók. Nagy, 25 cm-t is elérő, viaszos virágaik magánosan fejlődnek. Nevüket jellegzetes papucs alakú mézajukról kapták. Igénytelen dísnövények, ezért szobanövénynek, vágott virágnak is alkalmas. Sok hibrid fajtáját állították elő.